

Ὅτι εἰσὶν αἰτίαι τοῦ συναγομένου.

Π Ἀρχαῖος ὁ Φιλόσοφος τὰς ἀπολύτους διαφορὰς τῶν προτάσεων τῆς ἀποδείξεως, μεταβαίνει ἐπὶ τὴν δήλωσιν τῶν σχετικῶν. κέχρηται δὲ τῆς ἀντιθέσεως ἕνεκα τῶν ὑπέρων ἀρχόμενος, ὡν ἀνωτέρω ἀπηρεθμάσατο, ἡ δὲ αὐτὴ, ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεως αἰτίαι εἰσὶ τοῦ συναγομένου, ἥτις ἐστὶ κατ' ἐαυτὴν πρόδηλος. εἴρηται γὰρ τὸ ἐπίστασθαι συμβαίνειν ἕταν τὸ αἰτιον εἰδωμένον δι' ὃ τὸ πρᾶγμα ἐστίν. Ἐκ δὲ τοῦ εἶναι αἰτίας τῶν συναγομένων τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως, βέβαιον ἐστὶ μετὰ τοῦ Φιλοσόφου συναγαγεῖν, τὸ καὶ πρότερας εἶναι τοῦ αὐτοῦ συμπεράσματος. τὰς δὲ αἰτίας πρότερας εἶναι τῶν αἰτιατῶν ἐκείνων, ἐν τῇ περὶ Πρότερον κεφαλαίῳ.

Ὅτι γνωριμώτεραι.

Ὅτι δὲ καὶ γνωριμώτεραι καὶ προεγνωσμέναι τοῦ συμπεράσματος αἰτιαταὶ εἰσὶν πρόδηλον. τὸ γὰρ γνωριμώτερας εἶναι, συναγεται ἐκ τοῦ εἶναι αἰτίας, οὐ μόνον τοῦ συναγομένου πράγματος, ἀλλὰ καὶ τῆς γνώσεως τοῦ αὐτοῦ, ὅθεν καὶ γνωριμώτεραι. Ὅτι δὲ αἱ ἀρχαὶ προγνωστέαι εἰσὶ τῶν συναγομένων, καὶ ἕνεκα τῶν εἰρημνίων ἀνωτέρω περὶ τῶν προγνωστέων καὶ προγνωστικῶν προφανές ἐστίν. κείται γὰρ ὅτι τὰς ἀρχὰς προγνωσκῶν χρῆ, ἥπερ εἰσὶν ἀληθεῖς. λέγεται δὲ τὸ πρότερον καὶ γνωριμώτερον διχῶς. ἢ κατὰ φύσιν, ἢ κατ' ἡμᾶς. Πρότερα τῇ φύσει εἰσὶ καὶ γνωριμώτερα τὰ αἰτιατά, καὶ μάλιστα τὰ πορρωτάτω τῆς αἰδήσεως. πρότερα δὲ καὶ γνωριμώτερα ἡμῖν εἰσὶ τὰ αἰτιατά, ὅσα μάλιστα ὑπὸ τῆς αἰδήσεως. Ἀμφότερος δὲ ἀνάγκη ἐστὶ τὰς ἀρχὰς πρότερας εἶναι καὶ γνωριμώτερας τοῦ συμπεράσματος. κατὰ φύσιν μὲν, ὅτι αἰτία εἰσὶ τοῦ πράγματος τῶν συναγομένων. κατ' ἡμᾶς δὲ, ὅτι εἰσὶν αἰτία τῆς γνώσεως τῶν συναγομένων πράγματος, ἔχ' ἕτω μόντοι, ὡς τὸ αὐτὸ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ἡμῖν καὶ τῇ φύσει πρότερον καὶ γνωριμώτερον εἶναι, ὥστε ἅμα καὶ αἰτιον, καὶ αἰτιατὸν εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτό. ἀλλ' ὅπερ ἐστὶ γνωριμώτερον τῇ φύσει, διὰ τὸ εἶναι αἰτιον τοῦ συναγομένου, καὶ ἡμῖν ἐγνωσμένον εἶναι δεῖ, καὶ γνωριμώτερον τοῦ συναγομένου.

» Ἀρχὴ δὲ ἐστὶν ἀποδείξεως πρότασις ἄμεσος.

Τοῦτ' ἐστὶ τρίτον μέρος τοῦ προπεφρασμένου κεφαλαίου, ἐν ᾧ ὁ φιλόσοφος τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως (περὶ ὧν διασκέψασθαι μέλλει ἐφεξῆς) γρηγορώτερον ὑπογράφει καὶ διαίρει, εἰς τὰ ὑποπιπτωκότεα αὐταῖς εἶδη. Γενικώτατα τοιγαροῦν ὑπογράφων τὴν ἀποδεικτικὴν ἀρχὴν ἔφη, ὅτι ἐστὶ πρότασις ἄμεσος. Ἐπὶ ταύτης δὲ τῆς ὑπογραφῆς, ληφθεῖσης ὡς γένος τῆς προτάσεως, ἀπέχρησε τῷ φιλοσόφῳ ἀντὶ διαφορᾶς, μίαν τῆς ἐκπεδημένων ἀνωτέρω διαφορῶν ἐπενεγκεῖν, ὅτι ἐστὶν ἄμεσος. Ὅθεν οὐκ ἀπεικόπως ἀμφισβητεῖται ὅτι πολλῶν ὄντων τῆς κατὰ τὰς ἀποδεικτικὰς ἀρχὰς διαφορῶν, ὡς προσεχῶς ἀνωτέρω ἐξέθετο ὁ φιλόσοφος, τίνας ἔνεκον, τὰς μὲν ἄλλας παραλιπὼν, μίαν καὶ μόνην παρέλαβεν ἐν τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἀποδεικτικῆς ἀρχῆς; Ἡ ὅτι ἐν μιᾷ ταύτῃ τῇ προληφθεῖσῃ διαφορᾷ πᾶσαι περιέχονται αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω. ἢ γὰρ ἄμεσος πρότασις αἰτία ἐστὶ τοῦ συμπεράσματος, αἰτία δὲ ἕσα καὶ τῷ εἶναι, καὶ τοῦ γινώσκειν τὸ συναγόμενον, καὶ προτέρα ἐστὶ καὶ γνωριμώτερα τῷ αὐτῷ, καὶ προσέτι ἀληθὴς ἐξ ἀνάγκης.

Ταύτας μόντοι τὰς διαφορὰς ἰδίᾳ ἐκάστῳ ἀνωτέρω ἀπερηθμήσατο ὁ φιλόσοφος, ὅτι οὕτω δῆλον ἔστι ἐπὶ μιᾷ ταύτης τὰς λοιπὰς περιέχειν, ὅς δ' εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ νυνὲς ἐκδοθεῖσα ὑπογραφή τῆς ἀποδεικτικῆς ἀρχῆς, κοινότερον περιείληφε πάντα τὰ τῆς ἀρχῶν γένου, αἱ ἀνωτέρω δὲ ἐκδοθεῖσαι διαφοραὶ τῆς ἀρχῶν, μόναις προσήκουσι ταῖς ἐν τῇ αὐτῇ γένει ἀποδείξεσιν.

Ἀποδοὺς δὲ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἀποδεικτικῆς ἀρχῆς ὁ φιλόσοφος, καὶ ἀναπτύξας ἀμφοτέρωθεν τὰ μέρη ταύτης, τότε ὡς γένος ληφθεῖς, ἦτοι τὴν πρότασιν, καὶ τὴν διαφορὰν, ἐφεξῆς διαίρει τὴν ἀποδεικτικὴν ἀρχὴν, εἰς τὸ ἀξίωμα, καὶ τὴν θέσιν, καὶ αὐτὴς τὴν θέσιν, εἰς ὑπόθεσιν καὶ ὁρισμόν. Ταῦτα δὲ καὶ εἰς ἄλλα ὑποδιελθὲν ἐστὶν, ἀλλ' ὁ φιλόσοφος γρηγορώτερον διαλαμβάνων τῇ γρηγορῇ διακρίσει ἐφησυχάσαι ἐγνωκὼν.

Τί ἐστὶν Ἀξίωμα.

Τούτων δὲ τῆς ἀποδοθεῖσῶν τῆς ἀποδείξεως ἀρχῶν, τὸ μὲν ἀξίωμα ὑπογράφει ἐστὶν, ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ ἀποδεικτικὴ, ἢ ἀναπόδεικτος, ἢ

LLL

οἴκο-

οἰκοθρον ἔχειν ὁ μαθητιῶν ὀφείλει πρὸ τοῦ μετείναι τὴν Ἐπιστήμην, μή-
τε δεῖναι ἀαπτύξεως ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, ὡς πᾶσι πρόδηλον οὔσαι,
ἢ πᾶσιν ἔμφυτον τὴν ἐκείνης ἀλήθειαν ὑπάρχουσαν, οἷον ἐστὶ τὸ κοι-
τὸν ἐκεῖνο κατὰ μηδενός, ἀληθές εἶναι τὸ αὐτὸ φάναι ἢ ἀποφάναι. ἢ καὶ οὐ-
πω περὶ παντός φάναι ἢ ἀποφάναι τὸ αὐτὸ οὐκ ἀληθές. ὁμοίως καὶ τὸ ὅ-
λον μείζον εἶναι τοῦ οικείου μέρους, καὶ ὅσ' ἄλλα αὐτόθρον γίνεται δῆλον,
ἃ κοινῶς ἐνορίας εἰώθασιν ἀποκαλεῖν.

Τί ἐστὶ Θέσις.

Θέσις δὲ ἐστὶν ἀρχὴ ἀποδεικτικὴ, ἀναπόδεικτος μὲν ἀπὸ τῆς προ-
τέρων, δεικνυμένη δὲ πως ἀπὸ τῆς ὑτέρων, διὸ οὐδὲ ἀναγκαίως
ταύτῃ ὀφείλει ἔχειν ὁ μαθητιῶν οἰκοθρον, ὡς δεομένου τῆς ἀπὸ τοῦ δι-
δάσκοντος ἀαπτύξεως, οἷον ἐστὶ παρὰ τοῖς Φυσικοῖς τὸ ἐκ μηδενός μηδὲν
γίγνεσθαι. Ἐ παρὰ τοῖς Ἰατροῖς τὰ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις εἰσὶν ἰάματα.

Τί ἐστὶν Ὑπόθεσις.

Διείλετο ὁ Φιλόσοφος τὴν θέσιν εἰς Ὑπόθεσιν καὶ Ὁρισμόν. Ὑπό-
θεσις δὲ λέγεται ὡς λαμβάνεται τι, ἢ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι ἄνευ
ἀποδείξεως, ὅθρον καὶ λῆμμα λέγεται, ὅπερ μὴ εἴη καθ' αὐτὸ προφανές,
ὡς ἀληθές, ὡς μὴ. (1) αὕτη δὲ τοῦ γένους ἐνδέχεται εἶναι. ἢ γὰρ
ἔχεται λόγου τινός, καὶ ῥαδίως ἐμπεδοῦται καὶ ἀαπτύσσεται, οἷα εἰσι
καὶ αἱ προσεχῶς ἐκτεθεῖσαι θέσεις, καὶ ὡς ὁ Φιλόσοφος ἐν τῇ πρώτῃ τῆς
» Φυσικῶν ὑποτίθεται λέγων, ἡμῖν δὲ κείθω τὰ φύσει ὄντα κινεῖσθαι.

» Ἡμῖν δὲ κείθω τὰ φύσει ὄντα πάντα, ἢ εἴα κινεῖσθαι.

Εὔτερον δὲ ἔσπον Ὑπόθεσις λέγεται, ἀρχὴ τις ἰδίᾳ τισὶ τῆς φιλο-
σοφουίτων δοκιμαζομένη, ὡς ἀπίστιος τῆς καταρξάντων τῆς αἰρέ-
σεως παραδεδομένη, ἢ πως ἐστὶ ὅτε καὶ δυσξυμότης ὅτι, καὶ πολλῶν εἰς
σίσα-

(1) Εἶπω αὕτη ἢ ὑπόθεσις γενικὴ ἐνδέχεται εἶναι. καὶ γὰρ διαίρεται εἰς μικρὰς
ὑπόθεσις, καὶ ὑπελήψεις παραδέξουσιν καὶ αἰτήματα. Ἐτε ὡς μὲν ἐμπεδοῦ-
ται ὡς εἰπαῖται τῇ Αἰεσιτέλει ἐξ ἐμολόγηται ἀπλῶς ὑπόθεσις λέγεται. εἰδ' αὖ,
λήμματα, καὶ ὑπελήψεις, καὶ αἰτήματα.

σύρασιν δέεσαι λόγων, ὡς τὸ κενὸν ἐνεῖναι τῇ φύσει τῆς οὐτων, οἱ ἀρχαῖοι ἐτίθεισαν, ἢ τῆς ἀτόμων ἢ θέσεις κατὰ Δημόκριτον, καὶ κατὰ ἄλλους ἄλλα. περὶ ἧς ὑποθέσεως ὁ Φιλόσοφος ἐν τῇ πρώτῃ τῆς Τοπικῶν διαλαμβάνων ἔλεγε, θέσιν εἶναι ὑπόληψιν παράδοξον τινὸς τῆς γνωρίμων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ἀναπόδεικτον, οἷον ὅτι ἐκ ἔσιν ἀντιλέγειν, κατὰ Ἀντιδοκῆν, ἢ ὅτι τὰ πάντα αἰεὶ κινεῖται, κατὰ Ἡράκλειτον.

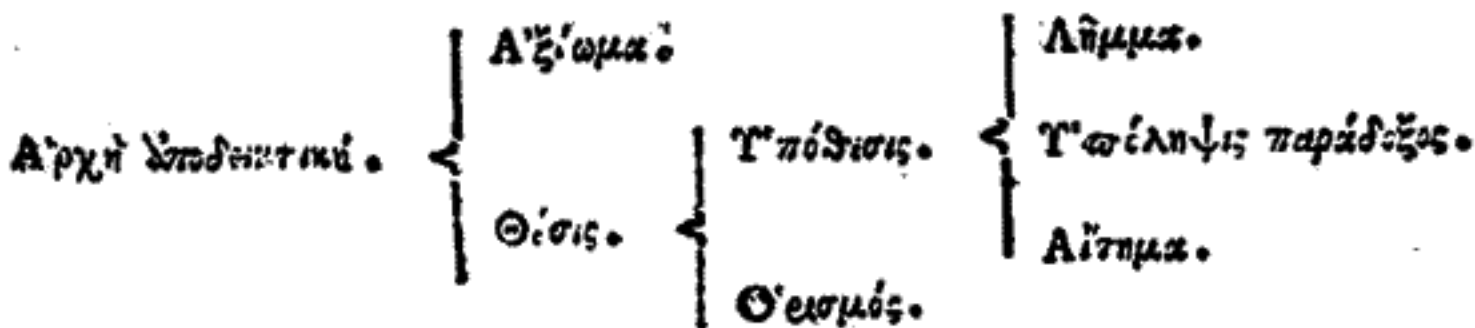
Τρίτον τρόπον ὑποθέσεις λέγονται τὰ αἰτήματα, οἷα ὁ διδάσκων ἐστὶ ὅτε, ἢ ὁ προσδιαλεγόμενος ἀπαιτεῖ πρὸς τῆς ἀκροαζομένων ἑαυτῆς δοθῆναι καὶ ὑποθέσθαι ὡς οὕτως ἔχοντα, ἵνα μὴ διακόπῃται ἡ διδασκαλία, ἐπιτομῆ ἢ διάλεξις.

Τί ἐστὶν Ὄρισμός.

Ορίσμος ἐστὶ θέσις, ἣτις πλείουσιν ὀνόμασιν ἀποδίδωσι τὴν φύσιν τοῦ ὀρισμοῦ, ἣτις δὲ ἐνὸς ὀνόματος ἰδίου σημαίνεται, καὶ λέγεται θέσις ὅτι τίθεται παρὰ τοῦ διδάσκοντος, καὶ οὐκ ἀποδείκνυται. Λαμβάνεται δὲ ὁ Ὄρισμός διχῶς, ἢ μετὰ τοῦ ὀρισμοῦ καὶ ἐστὶ πρότασις, ἢ ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ καὶ ἔστιν ἀπλὴ ἀρχή. Διευκρινῶν δὲ ὁ Ὄρισμός τῆς ὑποθέσεως, ὅτι ὁ Ὄρισμός αἰεὶ ἐστὶν ἀληθής, καὶ οὐ παντάπασιν ἀσαφής. τῆς δὲ ὑποθέσεων αἱ πλείους εἰσὶ ψευδεῖς τε καὶ ἀσαφεῖς. Καὶ ὁ μὲν Ὄρισμός ἀπλὴ ἐστὶν ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ λαμβανόμενος, ἢ δὲ ὑποθέσεις αἰεὶ ἐστὶ λόγος κατὰ συμπλοκῆν.

Ἀπορεῖται δὲ περὶ τούτου, ἐπειδὴ ἡ ἀποδεικτικὴ ἀρχὴ πρότασις ἐστὶν, ὡς εἴρηται, ὁ δὲ Ὄρισμός ἐστὶν εἶδος τῆς ἀποδεικτικῆς ἀρχῆς, πῶς δύναται μὴ εἶναι πρότασις.

Πρὸς ὃ ρητέον, ὅτι ὁ Ὄρισμός ἐνοεῖται διχῶς, ἢ μετὰ τοῦ ὀρισμοῦ, ὃν τρόπον ἐστὶ πρότασις, καὶ ἀνάγεται ὑπὸ τὸ γένος τῆς κατὰ συμπλοκῆν ἀρχῆς. ἢ δίχα τοῦ ὀρισμοῦ, καὶ ἐστὶ θέσις μόνον πλείουσιν ὀνόμασι συνηκῆς, μίας καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως σημαντικῆς, καὶ ἐστὶν ἀπλὴ ἀρχή. τῆς γὰρ ἀρχῶν αἱ μὲν κατὰ συμπλοκῆν εἰσιν, αἱ δὲ ἀπὸ συμπλοκῆς.



», Ἐπεὶ δὲ δεῖ πισδεῖσθαι, καὶ εἰδέναι τὸ πρᾶγμα.

Επὶ τοῦ ὑπολοίπου τυδι μέρους τοῦ κεφαλαίου, καὶ τοῦ ἐχομείου τέρτου κεφαλαίου σκοπὸς ἐστὶ τῆς φιλοσοφίας διδάξαι τὰς ἀρχὰς δεῖν εἶναι μᾶλλον ἐγνωσμένας, καὶ γνωριμώτερας τοῦ συμπεράσματος, καίτοι αἰαποδείκτους ἢ σκας. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπιστάμενος τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποδείξεως, ἀποδίδωκεν ἐφεξῆς γενικώτερον τὰ ἐκείνης εἶδη, ἐχομειον ὡς ἀκριβέστερον ἐξετάσαι καὶ παραδοῦναι τὰ ἴδια τῆς αὐτῆς. Πρῶτον δὲ παραδίδωσι τὰ σχετικῶς θεωρούμενα ταύτης ἴδια, ἅπερ ὡς προτέρας τε καὶ γνωριμώτερας εἶναι τὰς ἀρχὰς τοῦ συμπεράσματος, περὶ ὧν καὶ αἰωτέρω ἐλέγετο διχῶς ἐνεκείναι κατὰ φύσιν, καὶ κατ' ἤμας. τοῦτο νῦν δείκνυσι χρησάμενος ἀξιωματικῶς τῶδε. Δι' ὃ ἕκαστον τοῦτον, ἐκείνο μᾶλλον τοῦτον. ὅς οὖν συνίσταται τὸ προκείμενον ἕτερον τοῦτον. Δι' ὃ γινώσκόμενον τὸ συναχόμενον τῆς ἀποδείξεως, ἐκείνο μᾶλλον γινώσκόμενον, ἢ τὸ συναχόμενον, ἀλλ' διὰ τὰς ἀρχὰς γινώσκόμενον τὸ συναχόμενον, ἄρα μᾶλλον γινώσκόμενον τὰς ἀρχὰς ἢ τὸ συναχόμενον. Ἡ ἐλάττω πρόδηλος. ἢ μείζων ἐστὶ τὸ προχειροῦν ἀξίωμα, ὅπερ εἰ μέλλει ἢ αἰ ἀληθεύειν, δύο ταῦτα προσεῖναι δεῖν, τὸ μὲν ἵνα τὸ πάθος κοινὸν ἀμφότερον εἴη, τὸ δὲ ἵνα ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. Δι' ἕλλειψιν τὸν πρώτου οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν ὅτι διὰ τὸν οἶνον οἱ πίνοντες μεθύουσιν, ἀρα ὁ οἶνος μᾶλλον μεθύει. ὁ γὰρ οἶνος οὐκ ἐστὶ δικτυκὸς μέθης, ὥστε τὸ πάθος οὐκ ἐνυπάρχει ἑκατέροις. Διὰ τὴν ἕλλειψιν τοῦ δεύτερου οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι ὁ υἱὸς ἐστὶ διὰ τὸν πατέρα ἀνθρώπος, ἀρα ὁ πατήρ μᾶλλον ἀνθρώπος, ἢ ὁ υἱός. ἢ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία κατ' ὡς ἢ σύγκρισις γίνεται οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον.

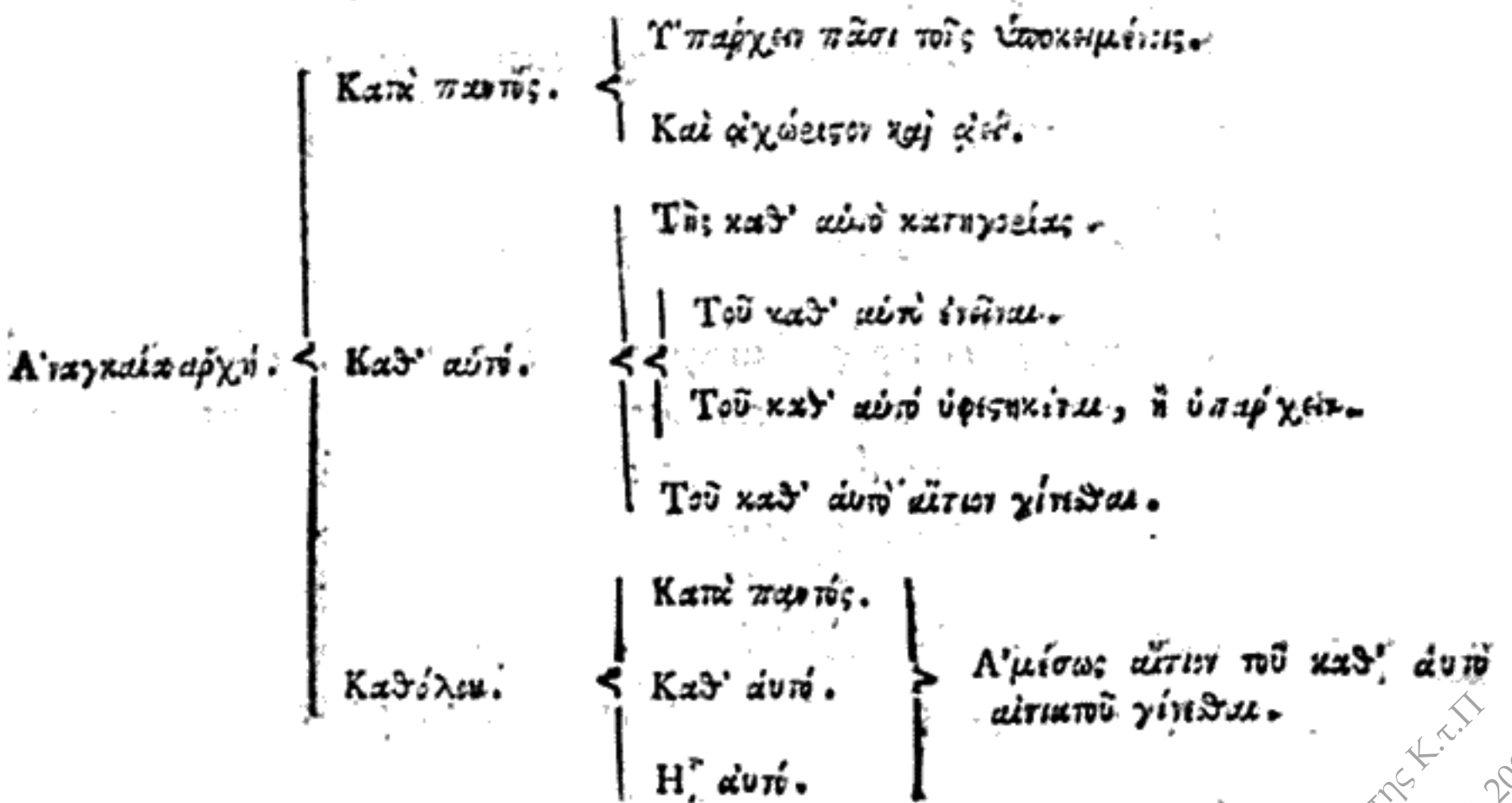
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

», Ἐπεὶ δὲ ἀδιώκεται ἄλλως ἔχειν αὐτὴν ἐπιστήμη ἀπλῶς.

Εδιδάξεν αἰωτέρω ὁ φιλόσοφος τὰς διαφορὰς τῆς ἀποδεικτικῶν ἀρχῶν κατ' ἑαυτὰς, καὶ τῆς ὕλης ἐκτὸς. ἐντύθεν δὲ ἀρχεται ταύτας μετὰ τῆς ὕλης θεωρεῖσθαι, καὶ διδάξαι ἡμᾶς τίνα τρόπον ἀναλύοντες ὑποτῆς ἀποδείξεως καὶ παθῶν, ἀναδραμεῖν δυνάμεθα ἐπὶ τὰς τοιαύτας ἀρχὰς, ὅπως ὁρίσθαι, ὅτινις εἴσασιν ἀληθεῖς. — — — — — ἄμεσοι, καὶ τὸ

τοῦ συναγομένου αἰτία. Ἀρχεται τοίνυν ἀπὸ τῆς πρώτης, ἣτις ἡξίου δεῖν εἶναι τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως ἀληθεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀλήθεια τῆς ἀρχῶν ἐν τῇ φυσικῇ σωματικῇ σωείσθηκε τῆς κατ' αὐτὰς ὄρων, ἐξετάζει εἰκότως ὁ φιλόσοφος πρῶτον τὴν τῆς ὄρων σωματικὴν ἣτις πότε εἴη, καὶ ποσάχως. Ἐπεὶ ἐστὶ δ' ὅτε ἡ αὐτὴ καὶ ἐνδεχομένη ἐστίν, ὡς εἶπου συμβαίη πάντα ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι πραγματικόν, ἢ γεωμέτρικον, ἢ ὁ φιλόσοφος ἵνα τῆς προκειμένης διασκέψης (1) ἀποποιήσῃται, μεταλαμβάνει τὴν φωνὴν τοῦ ἀναγκαίου, ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀληθοῦς, καὶ δείκνυσι τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως, οὐ μόνον δεῖν εἶναι ἀληθεῖς, ἀλλὰ ἔσθ' ἀναγκαίαις, ἐπιχειρῶν ἀπὸ τοῦ τέλους αἰετῶς.

Τὸ μὴ δυνάμενον ἄλλως ἔχειν ἐστὶν ἀναγκαῖον. ἀλλ' ἔστιν ἀπλῶς ἐπισημη (οἷον ἐστὶ τὸ συναγόμενον δι' ἀποδείξεως) ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, ἄρα ἀναγκαῖον. Ἡ ἐλάττων πρότασις ὅτι τὸ συναγόμενον ἔδύναται ἄλλως ἔχειν, ἐμποδοῦται ὅτι ἐστὶ γνώσις δι' αἰτίας μὴ δυναμένης ἄλλως ἔχειν, ὡς ἐν τῷ ὅρισμῳ τοῦ ἐπίστασθαι παραδέδοται. Ἡ μείζων ἐστὶ προφανῆς. διδειγμένου δὲ τοῦ συμπεράσματος τῆς ἀποδείξεως ἀναγκαίου, ἐντεῦθεν τάξει ἀναλυτικῇ ἐπιφέρεται, καὶ τὰς ἀρχὰς ἐτι τῆς ἀποδείξεως ἀναγκαίαις εἶναι. ὡς γὰρ εἴρηται δι' ὁ ἕκαστον τοιοῦτον, ἐκεῖνο μᾶλλον τοιοῦτον. Ἐπεὶ δὲ τὴν γνώσιν τῶ συμπεράσματος ποριζόμεθα διὰ τὴν γνώσιν τῆς ἀρχῶν, μᾶλλον ἀναγκαίαις δεῖν εἶναι τὰς ἀρχὰς, ὅς ὡν ἡμῶν προσγίνεται ἡ ἀναγκαία τοῦ συμπεράσματος ἀλήθεια.



(1) Τὴν ἐνδεχομένην σωματικὴν.

Ε. Δ. Κ. τ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

», Κατὰ παντός μὲν οὐδὲν τοῦτο λέγω.

Τῆς εἰρημότητος τῆς ἀρχῶν ἀναγκαιότητος τρεῖς τάξεις ἐκτίθησιν ὁ Φιλόσοφος ἐφεξῆς, κατὰ παντός, κατ' αὐτὸ, καὶ καθόλου, ἃς ἐχομίστως ἐκάστω ὑπογράφει τε καὶ ἀναπτύσσει. Καὶ πρῶτον διδάσκει τὸν πρῶτον τρόπον τοῦ ἀναγκαίου, ὅς τις θεωρεῖται ἐπὶ τῆς συμφείας τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὰ ὑποκείμενα, ὅπῃ κατὰ παντός λέγεται, δύο εἰς σύστασιν τοῦτο συμφέχει, τὸ μὲν ἵνα πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ὑποκειμένοις ἀτόμοις, εἰσιὼν εἶδασιν, ὡς τὸ ζῶον οὕτως ἐνυπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς μηδὲν κατὰ μέρος ἀνθρώπον εἶναι, ἐν ᾧ μὴ εἴη τὸ ζῶον. τὸ δὲ ἵνα ἀχωρίσῃ εἴη, τῆς ἐν οἷς ὑπάρχει, καὶ μὴ οὐσιῶδες τύχη ὅν τὸ τοιοῦτον κατηγορούμενον, ὡς τὸ μέλαν ἐν παντὶ κόρακι, ἢ αἰθίοπι, ἀχωρίστως ὑπάρχει. Διὰ δὲ τοῦ δευτέρου τούτου ἀντιδιχάζεται τὸ νῦν κατὰ παντός λεγόμενον, τοῦ κατὰ παντός εἰρημότητος ἐν τῷ πρῶτῳ τῆς προτέρων Ἀναλυτικῶν. ἐπ' ἐκείνου γὰρ ἀπόχρη κατὰ παντός λέγεσθαι, εἰ μόνον ἐνυπάρχει πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτόμοις, καὶ ἐνδεχομένοις κατηγοροῖτο, ὡς εἶχε συμβαίη πάντα ἀνθρώπον καθόλου, ἢ πάντα Φιλόσοφον περιπατεῖν, τῆς κατὰ παντός λέγεται, κατὰ τὸν ἐκτεθῆτα τρόπον τοῦ κατὰ παντός ἐν τοῖς προτέροις Ἀναλυτικαῖς. Ἐνταῦθα δὲ τὸ κατὰ παντός, οὐ μόνον τὸ προσεῖναι δεῖ τὸ πᾶσιν ἐνυπάρχειν τοῖς ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτόμοις, ἀλλὰ καὶ ἀχωρίστως ὑπάρχειν τούτοις, καὶ αἰεί. διὸ ἢ τὸ κατὰ παντός ἐνταῦθα τῆς ὄρων συμφείας καὶ κατηγορίας ἀναγκαίως πάντως ἐστίν, ἐκείνη δὲ εὐχ οὕτω.

», Κατ' αὐτὸ δὲ καὶ τὰ ἐξῆς.

Εἰπὼν ὁ Φιλόσοφος ὅτι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀποδεικτικῆς ἀρχῆς τὸ κατηγορούμενον κατὰ παντός τοῦ ὑποκειμένου, καὶ ἀχωρίστως ἐνυπάρχειν ἐκείνῳ, ἀρχεται τοῦ δευτέρου γένους, τοῦ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀναγκαίου, ὅπερ ἴω τὸ κατ' αὐτὸ λέγεσθαι. (1) τῆς δὲ προσίθησι τῆς προσεχῶς εἰρημότητος κατὰ παντός, τὸ καὶ κατὰ φύσιν ἐνυπάρχειν τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ) ὅτι πολλὰ τῆς κοινῶν συμβεβηκότων ἀχωρίστως ἐνυπάρχουσι τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς ἡ λυκίτις ἐν Κύκνῳ, οὐ μὲν ἀπὸ τῆς

τοιαύ

(1) Ἡ' πὶ τὸ κατ' αὐτὸ.

ποιούτων πεφύκασι γίνεσθαι αἰ ὑποδεικτικαὶ ἀρχαί. διὸ τὰς ὑποδεικτικὰς ἀρχὰς καὶ καθ' αὐτὸ δέον εἶναι. ὡς περ γὰρ ὁ ἔσος τοῦ κατὰ παντὸς λέγεσθαι, σιναάπτει τὸ κατηγορούμενον πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτομοῖς, καὶ (1) τοῦτο ἐπὶ παντὸς χρόνου καὶ ἀχωρίως. τοῦτο αὐτὸ κοινότερον ἔθηκε, καὶ τὸ καθ' αὐτὸ λέγεσθαι. Προσίδησι μάλιστα τούτοις καὶ τὴν τοιαύτην σιναάφειαν, δεῖν εἶναι κατὰ φύσιν καὶ οὐσιώδη. καὶ γὰρ εἴπερ ἐστὶ ὅτε τὸ κατηγορούμενον συμβεβηκὸς εἴη πρὸς ὑποκείμενον καθ' οὗ κατηγορεῖται, ἢ σιναάφεια μάλιστα τούτων αἰεὶ ἐστὶ κατὰ φύσιν. Τούτῃ δὲ τοῦ γένους τῆς καθ' αὐτὸ λεγομένων, τέταρτος ἔστι ἔσος ὁ φιλόσοφος, σινακτιθέμενος ἅμα ἔτι τοὺς ἀντικειμένους αὐτοῖς ἔσους τῆς λεγομένων κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλὰ μὴ καθ' αὐτό. Τὸν δὲ πρῶτον ἔσον τῆς καθ' αὐτὸ λεγομένων ὑπογράφων ἐσταῦθα ὁ φιλόσοφος φησὶν, ἐκεῖνα λέγεσθαι καθ' αὐτὰ, ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ τί ὅτι τοῦ ὑποκείμενου.

Ἐν τούτοις δὲ δύο ταῦτα δίδωσιν ἐννοεῖν συζατικά τοῦ πρώτου ἔσου τῆς καθ' αὐτό, τὸ μὲν ἵνα τὸ κατηγορούμενον ἐνυπάρχει τῷ ὑποκείμενον ἀχωρίως, καὶ κατὰ φύσιν, ὃν ἔσον τὸ ζῶον, ἢ γουὺ τὸ λογικὸν ἐνυπάρχει τὸ ἀνθρώπῳ ἀχωρίως, καὶ κατὰ φύσιν αὐτοῦ κατηγορούμενα, οὐ μὲν δὲ καὶ ἀνάπαλιν. ὁ γὰρ ἀνθρώπος οὐκ ἐνυπάρχει τῷ ζῴῳ κατὰ φύσιν ἀχωρίως, ἀλλ' ἐδὲ τῷ λογικῷ. οὔτε κατὰ φύσιν εἰσὶν, ἔτε καθ' αὐτό, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ συμβεβηκὸς. Δεύτερον δὲ εἰς σίσασι τοῦ αὐτοῦ πρώτου ἔσου τῆς καθ' αὐτό εἰσὶν, ἵνα τὸ κατηγορούμενον ἐν τῷ τί ὅτι κατηγοροῖτο τοῦ ὑποκείμενου. ὅθεν τὰ τοιαῦτα κατηγορούμενα ἐσονται, ἢ ὁλόκληρος ὁρισμὸς κατὰ τοῦ ὁρισμοῦ, ἢ τὰ μέρη τοῦ αὐτοῦ, τὸ γένος δηλαδὴ, ἢ ἡ διαφορὰ, εἴτε πρῶτον εἴη, εἴτ' οὐκ ἄνωγότερον.

„ Καὶ ἴσοις τῆς (2) ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς, αὐτὰ ἐν τῷ (3) λόγῳ ἐνυπάρχουσι τῷ τί ὅτι (4) δηλοῦντι.

Π Παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος ἐφεξῆς τὸν δεύτερον ἔσον τῆς καθ' αὐτό λεγομένων, καθ' ὃν φησὶ κατηγορεῖσθαι, ὃν (5) ἐν τῷ λόγῳ ἐνυπάρχει τὰ ἐν οἷς αὐτὰ ὑπάρχει. Δύο δὲ καὶ τούτοις δίδωσιν ἐννοεῖν συζατικά τοῦ δευτέρου ἔσου τῆς καθ' αὐτό, τὸ μὲν ὅτι τὸ κατηγορούμενον

(1) Ἡ ἴτι τὸ σιναάπτειν. (2) Ὑποκειμένοις παθῶν. (3) Ὀρισμῷ. (4) Τὸν ὁρισμὸν. (5) Τούτῃ ἐκεῖνα κατηγορεῖται κατὰ τὸν δεύτερον ἔσον ὃν λαμβάνεται ἐν τῷ εἰσικῷ αὐτῆς λόγῳ πρὸς ὑποκείμενον ἐν οἷς αὐτὰ ἴτι πρὸς κατηγορούμενον ἐνυπάρχει.

μερον εὐπαρχειν δεον τῷ υποκειμένῳ ἀχωρίτως, ἢ κατὰ φύσιν, ὅπερ κοινόν ὄζει καὶ τῷ προσεχῶς ἐκτεθέντι πρώτῳ ἔοπτῳ. τὸ δὲ ὅτι τὸ υποκείμενον δεῖ προσλαμβάνεσθαι ἐν τῷ λόγῳ τοῦ κατηγορουμένου, οὐ τὸ ἀντικείμενον ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔοπτου ἐλέγεται. ἐν ἐκείνῳ γὰρ τὸ κατηγορούμενον, ἢ ὅλος ἢ ὀλόκληρος ὄρισμός, ἢ μέρος τὶ τῆς προσλαμβανομένης ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ υποκειμένου. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀνάπαλιν τὸ υποκείμενον λαμβάνεται ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ κατηγορουμένου. Προτάσεις δὲ κατὰ τὸν δευτερον ἔοπτον τῆς καθ' αὐτὸ λεγομένων εἰσὶν ὧν τὸ κατηγορούμενον ἐστὶ πάθος ἴδιον τοῦ υποκειμένου. τὰ γὰρ ἴδια πάθη καὶ ιδιότητες τῆς ὄντων διὰ τοῦ ἰδίου υποκειμένου περικρασιὸν ὀρίζεσθαι, ὧν εἰσὶν αὐταί. Ἄνθρωπος ἐστὶ γελαστικός, ἢ θαυμαστικός, ἢ πτῖλὸν ὁ ὄρειος, καὶ νηκτὸν ὁ ἰχθύς.

„ Ὅσα δὲ μὴ ἑτέρως, ὑπάρχει συμβεβηκότα.

Παραδοῦς ὁ φιλόσοφος τοὺς δύο ἔοπτους τῆς καθ' αὐτὸ λεγομένων, ἐκτίθησιν ἐχομένως τὰ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενα ὅσα ἀντίκεινται ἀμφοῖν τοῖς ἐκτεθείσι ἔοπτοις, ἃ καὶ ὑποχρεῖται κοινότερον, τῇ ἀμφοτέρων ἀπεφάσει λέγων, ὅσα μὴ ἑτέρως ὑπάρχει, ἐν οἷς δηλαδὴ, οὔτε τὸ κατηγορούμενον προσλαμβάνεται ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ υποκειμένου, οὔτε ἀνάπαλιν τὸ υποκείμενον ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ κατηγορουμένου. τὰ δὲ μὴδετέρως ἔχοντα, συμβεβηκότα εἰσὶ, καὶ τῶν κατὰ τοῦ υποκειμένου κατηγορίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἀπεργάζονται, οἷαί εἰσιν αὐταί. ὁ λίθος ἐστὶ λευκός, ἢ ὁ Ἄνθρωπος μουσικός, ἢ ὅσαι ἄλλαι.

„ Ἐτι ὁ μὴ καθ' υποκειμένου λέγεται ἄλλου τινός.

Εκτίθησιν ὁ φιλόσοφος ἐφεξῆς τὸν τρίτον ἔοπτον τοῦ καθ' αὐτὸ, καθ' ὃν φησὶ καθ' αὐτὸ λέγεσθαι, ὅσα μὴ εὐπαρχοντα ἄλλοις, εἰσὶ (I) τὸ δέ τι. ἐν ταῦτοις δὲ ὁ φιλόσοφος διδάσκει τὰς κατηγορίας ἐν αἷς φησὶ τὰς οὐσίας εἶναι, εἴπου ὑπάρχειν, καθ' αὐτὸ λέγεσθαι, κατὰ τὸν δὲ τὸν τρίτον τρόπον. ἐφ' ὧν δὲ τὰ συμβεβηκότα εἶναι, εἴπου ὑπάρχειν λέγεται, αὐταί αἱ κατηγορίαι εἰσὶ κατὰ συμβεβηκὸς, Ἐ ἀντικείμενα ἐκείναις. Τούτου δὲ τοῦ τρόπου εἰσὶ πᾶσαι

(I) Αἱ πρῶται οὐσίαι, πὶ μεικαί.

αὐτὰ κατηγορεῖται, αἱ δὲ ὀνόματος καὶ ῥήματος ὑπαρκτικοῦ συγκείμελαι ἐπὶ τῶν οὐσιῶν, οἷον Ἄνθρωπος ἐστίν, Ἴππος ἐστίν, ἢ τὸ περιπατοῦν ἐστίν, ἢ τὸ λεῖκόν ἐστίν, ὁπῶντα τὸ λεῖκόν καὶ περιπατοῦν ἐνοεῖται ἡ οὐσία, ἐφ' ἧς τὸ λεῖκόν ὑπάρχει.

Ἀπορεῖται δὲ ἐνταῦθα πρότερον ἢ τοῦ καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν κατηγορεῖται ἐπὶ μόνων τῶν πρώτων οὐσιῶν ἐνοεῖται, ἢ ἀπλῶς ἐπὶ τῶν πρώτων τε καὶ δευτέρων.

Πρὸς δὲ ῥητέον κατὰ τὰ εἰρημνία τῶν φιλοσόφων ἐν ταῖς Κατηγορίαις, ἐστὶ τῆς περὶ Οὐσίας κεραλαίῳ, ἐνθα πρώτως καὶ κυρίως ἀποδίδεται τῇ πρώτῃ Οὐσίᾳ σημαίνειν τὸ δέ τι. ταῖς δὲ δευτέραις οὐσίαις, οὐκ ἄλλως ὅτι μὴ διὰ τὴν πρώτῃν.

„ Ἐτι δ' ἄλλον τρόπον.

Τῆς τρίτης ἐκτίθησι τρόπον ὁ φιλόσοφος τοῦ καθ' αὐτὸ, ὃν αὐτίκα ἀφ' ἑρποντα τῶν εἰρημνίων τελῶν ἀποδίδωσιν, ἐφ' ὅσον σημαίνει τὴν συσφραγίαν τῆς αἰτίας πρὸς τὸ οἰκῆον ἀποτέλεσμα. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν πάσαις ταῖς ἀποδεικτικαῖς προτάσεσι θεωρεῖται συσφραγία αἰτίας πρὸς τὸ οἰκῆον ἀποτέλεσμα. δεόν γὰρ ἐπὶ πασῶν εἶναι τὸν μέσον ὄρον, αἰτιον τῆς μείζονος ἄκρου, δηλαδὴ τοῦ πάθους, καὶ τοῦ (1) ἀπλῶς εἶναι, καὶ τοῦ ἐνεῖναι τῆς ὑποκειμένου, ἢ τοῦ ἐλάττονι ἄκρου. σημειοῦται ἡ ἀξιοπορία τούτου πρὸς τοὺς λοιπούς, ὅτι ἐπὶ τοῦ τετάρτου τύπου τρόπου καθ' αὐτὸ λεγομένων, ἰδιαίτερον σημαίνεται συσφραγία ἑξωτερικῆς αἰτίας, πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐτῆς, οἷα εἰσιν ἡ ποιητικὴ καὶ τελικὴ αἰτία. Ὅθεν αὐταὶ αἱ προτάσεις εἰσὶ καθ' αὐτὸ ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ, ὁ ἥλιος αἰμαίνεται τὰς ἰκμάδας, οἱ ἀτμοὶ ποιοῦσι τὰ νέφη, ἡ πύκνωσις τῶν νεφῶν ποιεῖ τὸν ὑετόν. καὶ ἐν οἷς τὸ αἰτιον κατηγορεῖται κατὰ τοῦ αἰτιατοῦ, οἷον ὁ θυμὸς ἐστίν ὄρεξις ἀντιλυπήσεως, ἡ ἐκλειψὶς τοῦ ἐν τῇ Σελβύῃ φωτισμοῦ ἐστὶ παρέμπωσις τῆς γῆς, καὶ ὁ περίπατος διὰ τὴν ὑγίαν, καὶ ὁ θάνατος διὰ τὴν σφαγλήν.

Ἐφ' ὧν τοιγαροῦν ἡ τοιαύτη συσφραγία τῆς ἑξωτερικῆς αἰτίας πρὸς τὸ οἰκῆον ἀποτέλεσμα ἀναγκαία ἐστὶ, τῶν καὶ ἢ πρότασις ἐστὶ καθ' αὐτὸ. μὴ οὐσίας δὲ οὕτω ἀναγκαίας τῆς συσφραγίας, θεωρεῖται δὲ τις κατὰ συμβεβηκὸς σχέσις μεταξὺ τοῦ ἀποτελουμένου, καὶ ἑτέρου τινός, ἢ κατηγορεῖται

MMM

γίνε-

(1) καθ' ἑαυτὸν.

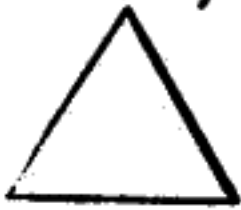
γίνεται κατὰ συμβεβηκὸς ἀντικειμένη τῇ καθ' αὐτὸ κατηγορία κατὰ τὸν τέταρτον τρόπον τοῦ καθ' αὐτὸ, ὡς τὸ, περιπατουῦτος Σωκράτους ἤσραψεν. οὐδέτερον γὰρ διὰ θατέρου γέγονε, καίτοι συνημμένου κατὰ συμβεβηκὸς πῶ λόγῳ τῆς εἰσότητος τοῦ χρόνου ἐν ᾧ τυγχάνει συμβαίνοντα. Ὁμοίως δὲ ἔσαι ἢ κατηγορία κατὰ συμβεβηκὸς, εἰ φαίμεν τὴν φθορὰν τοῦ ζώου γίνεσθαι διὰ τὴν σφαγὴν, ἢ τὴν βλάβειν διὰ τὴν ὑγίειαν, πηρὶ κατὰ τὴν ἀληθείαν μὴ γίνονται δι' αὐτὰ. Εἰσὶν οἱ λέγοντες τὸν τέταρτον τρόπον τῆς καθ' αὐτὸ, οὐ κατηγορίας, ἀλλ' αἰτίας λέγεσθαι τρόπον. καὶ οὐτὼ δισυνοχία τῆς εἰρημείων, ὡν τὸν μὲν πρῶτον τῆς καθ' αὐτὸ κατηγορίας τρόπον φασί, τὸν δεύτερον τοῦ καθ' αὐτὸ εἶναι. τὸν τρίτον τοῦ καθ' αὐτὸ ὑπερηκία, εἴπω τοῦ καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν. καὶ τὸν τέταρτον ὡς εἴρηται τῆς καθ' αὐτὸ αἰτίας, ἢ τοῦ καθ' αὐτὸ αἰτίον γίνεσθαι.

» Καθόλου δὲ λέγω, ὃ αὐτὸ κατὰ παντὸς τε ὑπάρχει, καὶ καθ' αὐτὸ,
» καὶ ἢ αὐτό.

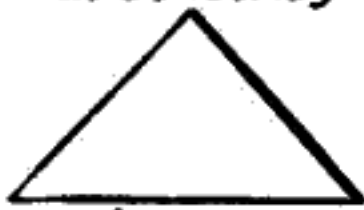
Τρεῖς ἔξοις ἐξέθετο ὁ φιλόσοφος τοῦ ἀναγκαίου, τοὺς δύο πρώτους μέχρι τοῦδε παραδύς, τότε κατὰ παντὸς δηλαδή, καὶ καθ' αὐτό. τὸν τρίτον καθ' ὅν τὸ μάλιστα ἀναγκαῖον θεωρεῖται ἐν ταῖς ἀρχαῖς (ὅτι ἢ συνάφεια τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον μάλιστα ἀναγκαῖα ἐστὶ) νῦν παραδίδωσιν, οὐ τρεῖς ἐκτίθησι διαφορὰς. Πρῶτη ὅτι κατὰ παντὸς, ὡσπερ ἀνωτέρω εἴρηται τὸ κατὰ παντὸς, καθ' ὃ καὶ ἀναγκαῖως καὶ ἀχωρίσως ὑπάρχει τὸ κατηγορούμενον πῶ ὑποκειμένῳ. Δεύτερα διαφορὰ ἐστὶν, ὅτι καὶ καθ' αὐτὸ δεῖ τὴν κατηγορίαν ταύτην εἶναι. Καὶ τρίτῳ ἀπονέμει διαφορὰ μάλιστα προσήκουσαν πῶ καθόλου, τὸ καὶ ἢ αὐτὸ λέγεσθαι. Ἀλλ' αἰ μὲν πρῶται δύο ἀποχρώντως ἀνωτέρω ἐδηλώθησαν, τὴν τρίτῳ ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος διδάσκει. Καὶ πρῶτον μὲν φησι τὸ καθ' αὐτό, καὶ ἢ αὐτὸ τὸ αὐτὸ εἶναι, διαφέρει μόντοι τὸ καθ' αὐτὸ ἐπὶ τοῦ καθόλου τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἔξοπων τοῦ καθ' αὐτό. ἐν ἐκείνοις γὰρ διὰ τοῦ καθ' αὐτό ἐσημαίνετο τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι. ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ διὰ τοῦ καθ' αὐτό ἐννοεῖται τὸ μὴ δι' ἄλλο εἶναι, ἀλλὰ πρῶτως καὶ καὶ καθ' αὐτὸ προσήκειν τῶ ὑποκειμένῳ καθ' οὗ κατηγορεῖται. ὃ δὲ καὶ ἰδιαίτερον δηλοῦται διὰ τοῦ ἐπενεχθέντος μορίου, ἢ αὐτό. Παραδείγμασιν ὁ φιλόσοφος διασαφεί τὸ λεγόμενον. λαμβάνει γὰρ τὸ ἔχειν δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας τὰς ἐαυτοῦ γωνίας ὡς κατηγορούμενον, ὅπερ

ὅπερ τρισὶν ὑποκειμένοις παρεξέταξι, πῶ γήματι, πῶ ἰσοσκελεῖ, καὶ πῶ τριγώνῳ, καὶ δείκνυσιν ὅτι μὴ κατηγορεῖται τοῦτο καθόλου ἐπὶ τοῦ γήματος. τὸ γὰρ γήμα, ἢ ἕπερ ἐστὶ γήμα, οὐκ ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας τὰς ἑαυτοῦ γωνίας, ἄλλως γὰρ αὐτὸ ἦσαν πάντα τὰ γήματα τρίγωνα. Ομοίως οὔτε κατὰ τοῦ ἰσοσκελοῦς καθόλου κατηγορεῖται τὸ αὐτό. ἐκτείνε-ται γὰρ τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας καὶ ἐπ' ἄλλων, ἅπερ οὐκ εἰσὶν ἰσοσκελεῖ, μόνῳ δὲ τῷ τριγώνῳ καθὸ ἐστὶ τρίγωνον κατηγορεῖσθαι καθόλου φησὶ τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν. οὐχ ὅπως ὅτι ἀντιστρέφει μόνῳ τῷ τριγώνῳ, ἀλλὰ μάλλον ὅτι καὶ αἰτίον. Διὸ κατὰ τοῦ ἰσοσκελοῦς καὶ τῶν ἄλλων εἰ-δῶν τοῦ τριγώνου, τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν κατηγορεῖται, διὸ ἐστὶ τὸ τρίγωνον εἶναι.

Ἰσόπλευρον



Ἰσοσκελές



Σκαλινόν

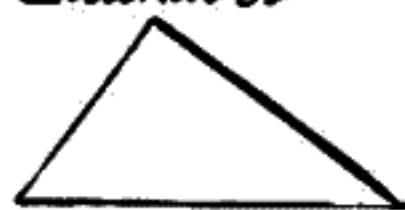


Fig 459.

Τούτων οὕτω παρὰ τοῦ φιλοσόφου ἐκτεθέντων, ρητέον ὅτι τὸ ἢ αὐτὸ, τῷ προσεχῆ αἰτίᾳ τοῦ κατηγορουμένου σημαίνει, ἢ εἰσαγομμένης συ-νάγεται τὸ κατηγορούμενον, καὶ ἀναιρουμένης συνωμαίρεται. οἷον ἐστὶν αἰ-τίον τὸ λογικὸν τοῦ γελασικοῦ, καὶ ἐστὶ καθόλου ἢ κατηγορία τοῦ γελα-σικοῦ κατὰ τοῦ λογικοῦ. Ομοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰδιωμάτων κατὰ τῆς προσεχοῦς αὐτῆς αἰτίας ἢ κατηγορία γίνεται. τὰ γὰρ ἴδια ἐκάστου πά-θη, ἀναφερόμενα μὲν πρὸς ὅλον τὰ ὑποκείμενον οὐ εἰσὶ πάθη, οὐκ ἄλ-λως ὅτι μὴ κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον τοῦ καθ' αὐτὸ λέγεται, ὡς τὸ γε-λασικὸν κατὰ μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ ἔργῳ τοῦ καθ' αὐτό. κατὰ δὲ τοῦ λογικοῦ κατηγορεῖται ἢ αὐτό, καὶ ἐστὶν ἢ κα-τηγορία καθόλου, ὅτι προσεχῆς αἰτία τοῦ γελασικοῦ τὸ λογικὸν ἐστὶν.

Ἡ δὲ ἐσχάτη διαφορὰ (1) οὕτως δοκεῖ καθόλου κατηγορεῖσθαι τοῦ εἰ-δους ἢ συώσεσι (2) κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον, ὡς περ οὐδὲ ὁ ὀρισμὸς κατὰ τοῦ ὀρισμοῦ. ἀναφέρονται γὰρ ταῦτα ἐπὶ τὸν πρῶτον τρόπον τοῦ

MMM 2 καθ'

(1) Κατ' οὐδένα τρόπον. (2) Ὅτι τὸ λογικὸν οὐ κατηγορεῖται κατὰ τὸν δεύτερον ἔρ-γον τοῦ καθ' αὐτό, κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, ἢ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς περ τὸ γελασικὸν τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. ἀναφέρονται γὰρ ἀμείσως ἐπίσης ἀμρότερα κατὰ τοῦ αὐτῆς ὑποκει-μένου, ἢ τε διαφορὰ καὶ ὁ ὀρισμὸς. διὸ καὶ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον κατηγοροῦνται. ἀλλ' εἰ καί τις φαίη ὅτι πᾶς καθολικώτερα τοῦ ὀρισμοῦ μέρη μόνον κατηγορεῖται, κατ' ἡμῶν μὲν οὐδένα.

καθ' αὐτὸ καθ' ὧν κατηγορεῖται. ἢ μὲν διαφορὰ τοῦ οἰκείου εἶδους, ὃ δὲ ὄρισμός τοῦ ὄριστοῦ. εἰ μήτις φαίη τὰ κατηγορούμενα κατὰ τὸν πρῶτον ἔσπον τοῦ καθ' αὐτὸ εἶναι τὰ μέρη τοῦ ὄρισμοῦ, ὅσα καθολικώτερον κατηγορεῖται τοῦ ὄριστοῦ, εἴον τὸ ζῶον, ἢ τὸ ζῆντιον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἕστα ταυῦτα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Π Ε Μ Π Τ Ο Ν .

» Δεῖ δὲ μὴ λαθάρειν, ὅτι πολλάκις συμβαίνει διαμαρτάνειν.

ΕΝ τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ εἰς τελευτέραν κατάληψιν ὁ φιλόσοφος τῆς καθόλου κατηγορίας τὰς ἔσπες ἐκτίθεισι, καθ' ἧς ἐνδέχεται διαμαρτάνειν περὶ αὐτὸ, ἀλλὰ ταῦτα καὶ καθ' ἑαυτὰς ἐπὶ τῆς λέξεως εἶσεθε.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ε Κ Τ Ο Ν

» Εἰ ἔν ἐσὶν ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπισήμη ἕξ ἀναγκαίων ἀρχῶν, καὶ τὰ ἐξῆς :

Παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος ἐφεξῆς ἐν τῷ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τὸν προσήκοντα τρόπον τοῦ ἀναγκαίου ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἀρχαῖς, ὅτι οὐ κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ κατὰ παντὸς λεγομένου δεῖ ταύτας εἰναγκαίας εἶναι. ἐκείνη γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀχωρίστων συμβεβηκότων θεωρεῖται. ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς καθ' αὐτὸ κατηγορουμένων, ὧν ἡ κατηγορία φύσει ἐστὶν ἀναγκαία, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός. Σχηματιδεῖν δὲ ὁ λόγος τρέπω τοιαῦδε. τὰ κατὰ φύσιν ἀναγκαίως ὑπάρχοντά τινι κατηγορεῖται καθ' αὐτὸ, ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἀρχαῖς τὰ κατηγορούμενα φύσει τυγχάνουσιν ἀναγκαῖα ταῖς καθ' ὧν κατηγορεῖται, ἄρα ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἀρχαῖς τὰ κατηγορούμενα ὑπάρχουσιν καθ' αὐτὸ τοῖς ὑποκειμένοις.

» Τῶν δὲ συμβεβηκότων μὴ καθ' αὐτὰ..

Εἰς τραυτέραν δὲ δῆλωσιν ὁ φιλόσοφος τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπιχειρεῖ, δεικνύς ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπισημαντικῶς συναγαγεῖν κατὰ τοῦ ὑποκειμένου τὰ κοινὰ συμβεβηκότα.

Ἐπιχειρεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ὡςδε. ἡ Ἐπισημή ἐστὶν ἡ τοῦ συμπεράσματος

ματος γνώσις, ἐφ' οὗ ἀνάγκη τὸ κατηγορούμενον φύσει ἐνυπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς μὴ δύνασθαι ἄλλως ἔχειν. Ἐὼν δὲ συμβεβηκότων οὐδὲν ἐστίν, οὕτω συναγαγεῖν ἀναγκαῖον κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. ὡς τε τῶν κοινῶν συμβεβηκότων οὐκ ἔστι λαβεῖν ἐπισημίῳ ἀποδεικτικῶ, ὡς μήπου ἐπί τι (1) ἴδιον ἀνεξέγκης ταῦτα ὑποκείμενον.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ε Β Δ Ο Μ Ο Ν .

» Οὐκ ἄρα ἐστίν οἷον ἄλλου γένους μεταβαῖντα δείξαι, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ε Πὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου συνάγει ὁ Φιλόσοφος μὴ δεῖν εἶναι τὰς ἀρχὰς ἀλλοτρίας τοῦ ὑποκειμένου ἐπισημοῦ γένους, ἀλλ' ὁμογενεῖς καὶ οἰκείας τῷ συναγομένῳ διὰ τῆς ἀποδείξεως πράγματι. συμπεραίνει δὲ τοῦτο ῥαδίως ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ εἶναι τὰς ἀρχὰς, ὡς που προσεχῶς ἀναίτηρῳ δέδεικται. εἰ γὰρ ὁ μῖσος ὅρος καθ' αὐτὸ ἐνυπάρχει τῷ ἄκρῳ τῷ ἐλάττωι, καὶ τὸ μείζον ἄκρον, εἴπωι τὸ πάθος, ὁμοίως ἐνυπάρχει τῷ μίσῳ ὅρῳ καθ' αὐτὸ, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ τὰς οἷον ἀποτελουμένης προτάσεις οἰκείας τε εἶναι, καὶ κατὰ φύσιν, καὶ πολλῶν μᾶλλον ὁμογενεῖς τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ. τὰ γὰρ καθ' αὐτὸ ἐνυπάρχοντά τινι, οἰκείατε καὶ κατὰ φύσιν εἶναι τῷ αὐτῷ ἀνάγκη ἐστὶ. Διὰ οὐκ ἔξισιν οἷον ἑτέρας ἐπισημῆς εἰς ἑτέραν τὰς ἀρχὰς μετατρέχειν. καὶ ἔστι σοφιστικὸς ἕξις ἀφ' ἑτέρου γένους, ἐφ' ἑτέρον μεταβαῖντα δεικνύειν, οἷον ἀπὸ τῆς φυσικῆς τὰ μαθηματικά, ἢ καὶ ἀνάπαλιν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ο Γ Δ Ο Ο Ν .

» Φανερόν δὲ καὶ εἰδὲν ὅτιν αἱ προτάσεις καθόλου, οἷον ὡς ὁ συλλογισμός.

Ε Πὶ τοῦ ὀγδοῦ κεφαλαίου ὁ Φιλόσοφος παραδίδωσι, τῆς ἀπλῶς ἀποδείξεως, δεῖν εἶναι ἀμφοτέρως τὰς προτάσεις καθόλου. ἐφ' ὧν δὲ ἢ ἑτέρα πρότασις ἐπὶ μέρους, ἢτοι τῶν καθ' ἕκαστα τύχη οὕσα, αἱ ποιαὺται οὐκ εἰσὶν ἀπλῶς ἀποδείξεις, οὐ δὲ τὸ συναγομένον ἀπλῶς ἐστὶν ἐπισημῆς.

(1) Ὡς περ τοῦ ἀδαιμαντος πάλιν τὸ καθ' αὐτὸν συμβεβηκότα, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις ὡσαύτως.

πισήμη, ἀλλ' οἷον κατὰ συμβεβηκός. τὸ γὰρ καθ' ἕκαστα ὄν, καθ' οὗ
 συνάγεται τὸ καθόλου πάθος, κατὰ συμβεβηκός τε τὴν ἀρχὴν γέγο-
 νε καὶ ἐστί. Τούτου δὲ τὸ αἷτιον ἐπάγει ὁ Φιλόσοφος, ὅτι εἰ καὶ τὸ πάθος
 τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ ἐνυπάρχει καθ' αὐτὸ, οἷον τὸ γελασικὸν ἐν τῷ
 ἀνθρώπῳ, συνάγεται μόντοι ἐπὶ τῆς εἰρημνῶν ἀποδείξεων, οὐ καθόλου
 πρὸ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐπὶ μέρος κατὰ τινος τῆς ὑπ' ἐκείνον ἀτόμου, φέρ-
 εῖπειν τοῦ Σωκράτους, ἐν ᾧ τὸ γελασικὸν ἐστίν, οὐδ' ἀπλῶς, οὐτ' αἰεὶ.
 Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἡ Ἐπισήμη ὑπόληψις ἀμετάπτωτος οὕτα, τῆς αἰεὶ ὡ-
 σαύτως ἐχόντων ἐστίν, ἀλλ' οὐ τῆς φθαρτῶν, συνάγεται τὰς ἀποδείξεις,
 ὡς τὸ συναγόμενον ἐστὶ τῆς καθ' ἕκαστα, ἄπερ εἰσὶ φθαρτὰ, μὴ ἀπλῶς
 ἀποδείξεις εἶναι.

» Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ Ὀρισμούς, καὶ τὰ ἐξῆς.

Τὸ αὐτὸ δὲ ὁμοίως συνάγει ὁ Φιλόσοφος καὶ περὶ Ὀρισμῶν, δεῖν
 τύπους ἐπὶ τῆς αἰεὶ ὡσαύτως ἐχόντων ἀποδίδοθαι, ὡς τε αἰδίως
 ὑπάρχειν ἀληθεῖς. διὸ οὐδὲ τῆς καθ' ἕκαστα ἀπλῶς εἰσὶν Ὀρισμοί. Ὅ-
 περ ὁμοίως συνάγει ἐκ τῆς δεδειγμένῶν περὶ τῆς ἀποδείξεως προσεχῶς.
 Εἰ γὰρ αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεως, καὶ τὸ συναγόμενον δι' αὐτῆς αἰδία εἰ-
 σὶ, καὶ ἀφθάρτα, ὡς περὶ αἰδίων, καὶ ἀφθάρτων καὶ πᾶσα ὀλοκλήρος ἢ
 ἀποδείξεις. ὁμοίως καὶ ὁ Ὀρισμὸς εἶναι αἰδίας, ὡς τῆς αἰεὶ ὡσαύτως ἐχόν-
 των, καὶ ἀφθάρτων δηλωτικός. Ὁ γὰρ Ὀρισμὸς, ἢ ἀρχὴ ἐστίν ἀποδείξε-
 ως, ἢ θέσει μόνον, ὀλοκλήρου τῆς ἀποδείξεως διαφέρει, ἢ γουὺν συμπέ-
 ρασμα τῆς αὐτῆς, ὡς ἐν κεφαλαίῳ δεκάτῳ τῆς παρούσης πραγματείας ὁ
 Φιλόσοφος διδάσκει.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ἐ Ν Ν Α Τ Ο Ν.

» Ἐπεὶ δὲ φανερόν ἐστι ἕκαστον ἀποδείξαι οὐκ ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς ἐκά-
 » σου ἀρχῶν, καὶ τὰ ἐξῆς.

Αποδειχῶς μεταξὺ ὁ Φιλόσοφος ὅτι δεῖ τὴν ἀποδείξιν εἶναι εἴ-
 φερῶν τῆς προτάσεων καθόλου, καὶ περὶ αἰδίων, καὶ ἀφθάρτων,
 ὡπερ καὶ τὸν Ὀρισμὸν, ἀναλαμβάνει αὐτοὺς ἐν τῷ εὐνάτῳ τὸν περὶ οἰκειό-
 πτος τῆς ἀρχῶν λόγον, διδάσκων ὅτι δεῖ ταύτας οἰκειίας εἶναι τῷ συνα-
 γομέ-

γομῶν, ἀλλὰ μὴ (1) κοινὰς . περὶ οὗ ἄποχρητὰ δειγμῶν ἐν τῷ ἐβ-
δόμῳ, ὅτι ταύτας ὁμογενεῖς εἶναι δεῖ, καὶ ἀκολουθῶς οἰκείας .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ Ε Κ Α Τ Ο Ν .

„ Λέγω δὲ ἀρχὰς ἐν ἐκάστῳ γένει ταύτας, ὡς ὅτι ἐστὶ μὴ ἐνδέχεται
„ δεῖξαι .

Εκθέμενος ὁ φιλόσοφος ἀνωτέρω τὰς διαφορὰς τῶν ἀποδεικτικῶν ἀρ-
χῶν, καὶ ταύτας ἤδη δεδηλωκώς καθ' ἑαυτὰς, καὶ ἐκτὸς τῆς ὕλης,
ἐν τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ἤρξατο ταύτας ἐπὶ τῆς ὕλης ἐξετάσαι, ὡς ἐδίδα-
ξεν ἔτι ἀναγκαῖαι, καὶ καθ' αὐτὸ, καὶ καθόλου . Ἐξ ὧν οὕτως ἀποδειγ-
μῶν, σιωπῶν ἐφεξῆς, ὅτι καὶ συγγενεῖς δεῖ εἶναι τῷ δεικνυμῶν, καὶ
μὴ μεταφέρεσθαι ἐκ γένους εἰς γένος . Καὶ παρὰ ταῦτα ὅτι αἰετοί, οὐδὲ
κοινὰ πλείουσιν Ἐπισήμαις αἱ αὐταί . Ταῦτα δὲ πάντα ὁμοίως προσή-
κοντα ἢ τῷ συμπεράσματι, καὶ ταῖς ἀρχαῖς . Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ
κεφαλαίῳ οὐ μόνον ἤπερ πρὸς ἀποδείξιν σχετικῶς ἀναφέρονται, ἀλλὰ καὶ
ὡς ἀρχὰς ἀπλῶς Ἐπισήμης εἰπεῖν προὐβάλλετο . ὃν τρόπον ἔτι καὶ κοινό-
τερον ὠρίσατο ἐπ' ἐκείνου, καὶ διεῖλε συγκεχυμῶς εἰς διάφορα γένη,
εἴτ' οὐκ εἶδη . Τὴν δὲ τοιαύτην τῶν ἀρχῶν σκέψιν, ἐνταῦθα δευτέρον ἀ-
ναλαβὼν, βούλεται ἄκρον ἐπερὶ παραδοῦναι, ἐκ ἔτι καθ' ἑαυτὰς θεω-
ρουμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστης Ἐπισήμης ἰδίᾳ ἐφηρμοσμῶν, ὅσαι καὶ οἶαι
εἰσὶν ἐφ' ἐκάστης Ἐπισήμης, καὶ τίνες ἐχθήκασιν διαφορὰς .

Τίσι κοινωνοῦσιν ἢ διαφέρουσιν αἱ Ἀρχαί, καὶ τὸ
Συμπέρασμα .

Κοινωνεῖ μὲν ἄς εἴρηται τὸ συμπέρασμα ταῖς ἀρχαῖς, ἐν ταῖς εἰρη-
μῶν εἰς τὸδε, ἔ παρὰ ταῦτα περὶ τῆς ἀρχῶν προγινώσκειται
τί τοῦτο σημαίνει, καὶ περὶ τοῦ συμπεράσματος ὁμοίως . Οὐδέποτε
γὰρ ἐν ταῖς Ἐπισήμαις ἀποδείκνυται τὸ τί δηλοῖ τοῦτο . Διαφέρουσι
δὲ ἐν πολλοῖς αἱ Ἀρχαί, τοῦ συμπεράσματος . μάλιστα δὲ ὅτι αἱ μὲν
Ἀρχαί, αἰτίας ἔχουσι λόγον πρὸς τὸ συμπέρασμα . τὸ δὲ πρὸς ἐκεί-
νας εἰσὶν ἀποτελέσματα . Καὶ τοῦτο διχῶς, τῶν λόγων τῆς ἐπιφορᾶς, καὶ
προ-

(1) Καὶ ἄλλων διαστημῶν ἐπὶ λαθῆ .

προτίτι τοῦ συναγομένου πράγματος. Δεύτερον ὅτι αἱ Ἀρχαὶ προγνω-
σῆαι εἰσὶν ὅτι ἀληθεῖς. αἱ μὲν ἀπλᾶί ὅτι εἰσὶ δηλαδὴ ἀληθῶς ἐν τοῖς
οὕτοις, αἱ δὲ κατὰ συμπλοκῆν, ὅτι εἰσὶ κατὰ συμπλοκῆν, τῆστιν ἀ-
ληθεῖς. τὰ δὲ συμπεράσματα οὐ προγνωσκόνται τόνδε ἕρπον, ἀλλ'
ἀποδεικνύονται.

Θεωρῶν καὶ διαίρεσις τῆς Ἀρχῆς.

Πρᾶτον αἰτίας τὰ συναγομένα, προβάλλεται τὰς ἀρχὰς εἰς διά-
σκεψιν ὁ Φιλόσοφος. ὠρίζεται δὲ ἐν τῷ εἰρηκίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ
τοῦ Ἀρχῆν, ὅτι εἰσὶ πρότασις αἰτίας, ἢ δηλαδὴ οὐκ ἔστι πρότερα, δι-
ὅς δειχθεῖν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ Ἀρχῆς εἶναι λέγει, ἃς οὐκ ἔστι δικ-
εῖναι, ὅτι εἰσὶν, ἐν τῷ αὐτῷ δήπου γένει, καὶ ἐκ προτέρων. Διαφέρει
δὲ ἡ τοῦ ἀποδείξεως τῆς Ἀρχῆς ὑπογραφή, τῆς ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ.
ὅτι ἐκείνη μόναις προσήκει ταῖς κατὰ συμπλοκῆν Ἀρχαῖς, ἐπειδὴ καὶ λέ-
γεται πρότασις ἢ Ἀρχή. ἡ δὲ ἐνταῦθα ἀποδείξεως, καὶ τὰς αὐτῶν συμ-
πλοκῆς περιέχει ἀρχὰς, τὰ δὲ λοιπὰ εἰσὶν αἱ αὐταί. Τὸ γὰρ αἰτίας
φηθὲν ἐν ἐκείνῃ ἐνταῦθα δηλοῦται διὰ τοῦ μὴ δύνασθαι (1) δεικνῆσθαι.
Διεῖλε δὲ ἐν ἐκείνῃ τὰς Ἀρχὰς εἰς Ἀξιώματα, καὶ Θεσεις, Ἐ ταύτας εἰς
ὑποθέσεις καὶ Θεωροί. ἐνταῦθα δὲ διαιρούμενος τὰς Ἀρχὰς φησὶν,
τὰς μὲν ἰδίας εἶναι, τὰς δὲ κοινὰς, ὑποδικαιρῶν ἅμα καὶ ταύτας εἰς ἄλλα
ἐξεξῆς. Ὡς εἰς ἀκριτέραν κατάληψιν προεκθετέον ὀλίγ' ἄττα μετὰ
τοῦ Φιλοσόφου.

Περὶ τῶν προγνωσέων.

Πᾶσα ἀποδεικτικὴ Ἐπισήμη, περὶ ἧς ταῦτα ἀναγκαίως καταγι-
νεται. τὸ ὑποκείμενον, τὰ Πάθη τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τὰς Ἀρ-
χὰς τοῦ αὐτοῦ. Διδάσκει τοῦτο ὁ Φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου,
καὶ ἐν κεφαλαίῳ ἐβδόμῳ, καὶ ἑννατῷ καὶ, ἐν ἄλλοις. Καὶ ὑποκείμενον μὲν ὅστι
τὸ ὑποτιθέμενον ἐν ἑκάστης Ἐπισήμης, οἷον τὴν βᾶσις καὶ κρηπίς τῆς
ἄλλων, ὅσα θεωρεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς Ἐπισήμης. ὁ καὶ ὑποκείμενον, πε-
ρὶ ὅ, εἰώθασιν ἀποκαλεῖν. καὶ ἐπὶ τοῦ Φιλοσόφου συνεχῶς λέγεται γέ-
νος ἐπιστητόν. ἔστι γὰρ, περὶ ὃ πᾶσα ἡ Ἐπισήμη καταγίνεται, διὸ καὶ
λέγεται ὑποκείμενον ὀλοχερές.

Τὰ

(1) Ἐκ ἀκριτέραν.

Τὰ δὲ Πάθη εἰσὶ τὰ ἴδια συμβεβηκότα τῷ ὑποκειμένῳ, ὑπὲρ ἁποδείκνυται κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς Ἐπιστήμης. Αἱ δὲ Ἀρχαὶ αἰτία εἰσὶ τῶν εἰρημνῶν παθῶν, ἢ ἅμα τῆτε εἶναι καὶ τὸ γινώσκεισθαι τὰ πάθη, ἢ γὰρ τὸ γινώσκεισθαι μόνον, δι' ὧν δηλαδὴ τὰ πάθη δύνανται ἐνυπάρχοντα τῷ ὑποκειμένῳ.

Ὅτι δὲ ὀλοχέρης ὑποκείμενον ἐκάστης Ἐπιστήμης, εὐτε γένος εἶναι δεόν, οὐ φυσικόν, ἀλλ' ἐπιστητὸν, εἴς οὐ καὶ τὸ εἶναι μία ἡ Ἐπιστήμη ἔχει, ὁ φιλόσοφος διδάσκει ἐν κεφαλαίῳ ὀγδῶντοῦ παρόντος. Ἡ ποιὰ δὲ τοῦ ὑποκειμένου εὐότης, λαμβάνεται ἀπὸ τῆς εὐότητος τῶν οἰκείων ἀρχῶν ἐφ' ἐκάστης Ἐπιστήμης. ὡς εἰ καὶ πολλὰ τύχουσιν ἔντα τὰ θεωρούμενα φυσικὰ γένη ἐφ' ἐκάστης Ἐπιστήμης, ὅπῃ καὶ ἐπὶ πάντων αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ εἰσὶν οἰκείαι, καὶ τῷ αὐτῷ ἔσπευ οἱ ὅρισμοὶ ἁποδίδονται ἐν παντί, εἴς καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐπιστητοῦ λέγεται πάντα. Ἡ δὲ διδασκαλία εἰσὶ τοῦ φιλοσόφου, ἐν τῇ προσεχῶς εἰρημνῶν κεφαλαίῳ ἐν λόγῳ παραδείγματός, ἐπὶ τῆς φυσικῆς Ἐπιστήμης, τὰ οὐράνια σώματα, καὶ τὰ ἀπλάσματα, καὶ τὰ ἐκ τούτων μικτὰ ἔμφυγά τε, καὶ ἄφυγα, διάφορα κατὰ φύσιν εἰσὶ γένη. ἐπεὶ δὲ πάντων εἰσὶν αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ πρῶται, καὶ γὰρ πάντα εἰσὶν ἔχοντα φύσιν, καὶ ἢ ποιῶνται θεωροῦνται ἅμα καὶ ὀρίζονται, Διὰ τοῦτο πάντα τοῦ αὐτοῦ γένους ἐπιστητοῦ τυγχάνουσιν ἔντα. εἴς οὐ καὶ πᾶσα ἡ περὶ φύσεως θεωρία, μία λέγεται εἶναι Ἐπιστήμη, οὐ καὶ πάθη ἴδια ἀναγκασίως δεῖν εἶναι, καὶ εἴδη εἴπερ εἰσὶ γένος. Εἰ γὰρ καὶ οὐκ αἰεὶ συκωνύμως κατηγορεῖται τὸ ἐπιστητὸν γένος κατὰ πάντων τῶν μερῶν αὐτῶν, εἴπερ εἰδῶν, ἀλλ' ἕδον εἰσὶ τὸ κωλύον, καὶ ἀναλόγως κατηγορεῖσθαι. ὡς ἐπὶ τῷ προτεθέντος παραδείγματός κατὰ τῶν αἰθερίων, καὶ τῶν ὑπὸ Σελήνῃ σωμάτων τὸ φύσιν ἔχον λέγεται ἀναλόγως, εἰς ἔχον συκωνύμως. ἔπειτα εἰς τὸν ἐπὶ τῆς πρώτης φιλοσοφίας ἐπιστητὸν γένος ὑπάρχον. Ἐνίσταται δὲ ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται τὰ ποιῶντα, ἀπὸ τῆς εὐότητος τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἔσπευ τῆς θεωρίας κατὰ τὸ αὐτὸ Ἐπιστήμῃ. Διαφέρει δὲ τὸ ἐπιστητὸν γένος, τὸ φυσικόν, ὅτι τὸ μὲν ἐπιστητὸν γένος, διορίζεται κατὰ τὸν ἔσπευ τῆς θεωρίας, τὸ δὲ φυσικὸν γένος κατὰ τὸ ὑπαρξίον τῆς φύσεως ἐν τοῖς εἰδέσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐπιστητὸν προτίθεται εἰς γινώσκειν τῶν ἰδίων αὐτῶν παθῶν, καὶ κατηγορίαν καὶ τὰ αὐτῶν, ἀνάγκη φύσει ὑπάρχειν ἐν τοῖς οὖσι τὸ ποιῶν γένος, εἰ ποιῶμενον, καὶ ἀπεργαζόμενον ὑφ' ἡμῶν, ὡς ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ τέλει τοῦ δεύτερου βιβλίου τῆς πρώτης πραγματείας διδάσκει, εὐδοκῆσαι τὰς μὲν Ἐπιστήμας περὶ τὸ ὄν σιωπεῖναι, τὰς δὲ Τέχνας περὶ γένεσιν καταγίνεσθαι. καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Ε. τῶν Μεταφυσικῶν διασέλλει τὰς

θεωρητικῶς Ἐπισήμας, τῶν πρακτικῶν τε καὶ ποιητικῶν. ὅτι τῶν πρακτικῶν ἀρχὴ ἐστὶν ἢ ἐν τῶν πράττοντι προαίρεσις, ἢ ἐνδέχεται γινώσκειν, ἢ μή. διὸ ἐνδὲ μία Ἐπισήμη ἐστὶν ἐν τούτοις. Τῶν δὲ ποιητικῶν, (1) ἢ ἐν τῶν ποιουῦτι διάνοια, ἢ τέχνη, ἢ δυνάμις τις. Τὸ δὲ ποιούτων ὑποκείμενον (2) γένος, εἰ καὶ μὴ αἰεὶ ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχει καὶ πάντα αὐτοῦ πᾶ μέρη, ἀτόχρη μάλιστα δυνάμιν φυσικῶν ἔχειν τοῦ ὑπάρχειν, χρόνος ὁρισμῶν, τεθείτης τῆς προσεχούσας αὐτοῦ φυσικῆς αἰτίας, οἷον ἐστὶν ἐν τοῖς μαθηματικοῖς ἢ ἐκλείψις Σελήνης, ἢ Ἡλίου, καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν οἱ καρποὶ τῶν δένδρων χειμῶνος, καὶ ὅσα ἄλλα.

Τίνι τρόπῳ θεωροῦνται ἐφ' ἑκάστης Ἐπισήμης τὰ ἐκτεθέντα.

Τὰ εἰρημῶς τρία ἐφ' ἑκάστης Ἐπισήμης θεωρούμενα, διαφέρουσιν ἔτι καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς θεωρίας. Θεωροῦνται γὰρ αἱ Ἀρχαὶ ὡς αἰτία τῶν παθῶν, ἐξ ὧν ἐκεῖνα προέρχονται, καὶ ὡς μέσα δι' ὧν δεικνύονται τὰ πάθη καὶ τοῦ ὑποκειμένου. ἀναφερόμενα δ' αἱ Ἀρχαὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, θεωροῦνται μὲν καὶ ὡς αἰτία τῶν ἐκείνου ἰδίων παθῶν, καὶ ὡς μέρη συστατικὰ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου γένος. Τὰ δὲ Πάθη θεωροῦνται ἀναφερόμενα πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ὡς ἐνυπάρχοντα ἐκείνῳ. πρὸς δὲ τὰς Ἀρχὰς θεωροῦνται ἀναφερόμενα τὰ Πάθη, ὡς ἐξ ὧν ἦρπηται, κατὰ τὸ εἶναι καὶ γινώσκειν.

Τὸ δὲ ὑποκείμενον γένος ὡς εἴρηται, ἀμφοτέρων ἐστὶ βᾶσις, τῶν τε Ἀρχῶν καὶ Παθῶν. ἐν ἐκείνῳ ἐστὶν ἴδιον τὸ μηδέποτε θεωρεῖσθαι ἐπὶ τῆς Ἐπισήμης ὡς ἐνυπάρχον ἐτέρῳ. ἀντικειμένως δὲ ἔχει τὰ Πάθη, ὧν τῆς φύσεως ἀλλότριον ἐστὶ, θεωρεῖσθαι ἐπὶ τῆς Ἐπισήμης ὡς ὑφ' ἑσθ' αὐτῆς. εἰ μὲν περὶ λόγον ὑποκειμένου γένος τύχασιν ἔχεται. ὡς παρὰ Μαθηματικοῖς τὸ Ποσὸν, καὶ παρὰ Φυσικοῖς ἢ κινήσεις ἐστὶ ὅτε ὑποτίθεται, περὶ ἧς πολλὰ δεικνύται τοῖς φυσιολογοῦσι.

Περὶ τῶν ἀνά συμπλοκῆς Ἀρχῶν.

Τοῖσιν δὲ εὔπω διαρισμένων, μεταβῆναι λοιπὸν δεῖον εἰς τὴν ἐπὶ μέρους διάσκεψιν τῶν Ἀρχῶν, ὧν αἱ μὲν ἀνά συμπλοκῆς εἰσιν, αἱ

(1) Ἀρχὴ ἐστὶν. (2) Ἐπίκεινται.

αὶ δὲ μετὰ συμπλοκῆς. Καὶ αἱ μὲν ἀνδὲ συμπλοκῆς, ἰδίαι τε εἶναι ἤκουσαν τοῦ ὀψιτητοῦ γένους, καὶ ἀρχαὶ τοῦ εἶναι, ἢτοι τῆς ὄντοπιτος τοῦ αὐτοῦ. αὐταὶ δὲ ἔσι μὲν ὡς ἑξῆς ἔσαι, ἔσι δὲ ὡς τέτταρες. Τὸ γὰρ ὑποκείμενον γένος ἐφ' ἐκάστης Ἐπισήμης, ἢπερ ὑποτίθεται εἶναι, καὶ τῷ σημασίᾳ τοῦ ὀνόματος, μίαν ἀπεργάζεται Ἀρχὴν, ἢτις θέσις, εἴτι οὐκ ὑπόθεσις ἀπλῆ λέγεται, ὡς ἐπὶ τῆς γεωμετρίας τὸ εἶναι τῷ γεωμετρῷ, καὶ παρὰ τοῖς φυσικοῖς τῷ φύτιν εἶναι. εἴπουσι τὸ φυσικὸν σῶμα.

Καθὸ δὲ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον γένος, γινώσκεται τί ἔστι, σωίσησιν ἑτέρων ἀρχῶν, ἢτις εἰσὶν ὁ ὄρισμός τοῦ αὐτοῦ, καὶ λέγεται Θέσις. εἰ γὰρ καὶ ἀρχομένων τῶν Ἐπισημῶν ἐνδέχεται τὸν ὄρισμὸν τοῦ ὀψιτητοῦ γένους ἀγνοεῖσθαι, καὶ διὰ τῶν ὑτέρων θηροῦσθαι, προκόψειν μόντοι τῷ Ἐπισήμῳ ἐπὶ τὸ τελειότερον, καὶ δεικνύσασθαι ληρθεῖσθαι, οὐκ ἔστι, μὴ ἐτελῶς ληρθεῖσθαι τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ ὀψιτητοῦ γένους. ἐκ τούτου γὰρ ὡς δι' αἰτίας πάντα σωίγεται τὰ ἴδια τοῦ ὄριστοῦ πάθη. οὕτως ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐκτίθεται οἱ ὄρισμοί, Γραμμῆς, Ἐπιφανείας, καὶ τῶν λοιπῶν. καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τῆς φύσεως, Ἰλῆς, καὶ Εἶδους, Ἐ τῶν ποιούτων.

Τρίτη εἰσὶν Ἀρχὴ ἢ τοῦ πάθους πρόγνωσις, ἢπερ ὑποτίθεται προγνωστικὸν κατὰ τὸν ὀνοματώδη λόγον, ὡς ἐπὶ τῆς ἀρεθμητικῆς ὑποτίθεται, τί τὸ ἄρτιον καὶ περιττόν. Οὐκ ἔστι μόντοι τὰ πάθη προγνωσθῆναι κατὰ τὸν οὐσιώδη αὐτῶν λόγον. τοῦτο γὰρ διὰ τῆς ἀποδείξεως σωίγεται, ὡς ἀνωτέρω ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ μετὰ τοῦ Φιλοσόφου εἴρηται. Καὶ παρὰ ταύτας ἢ γνῶσις τῶν ἀρχῶν καὶ αἰτίων τοῦ ὀψιτητοῦ γένους.

Περὶ τῶν κατὰ συμπλοκῶν Ἀρχῶν.

Αἱ κατὰ συμπλοκῶν ἀρχαὶ, διττοῦ γένους εἰσὶν. αἱ μὲν γὰρ κοιναὶ, ὡς πλείοσιν Ἐπισήμαις ὑπηρετεῖσθαι, αἱ δὲ ἰδία ἐφ' ἐκάστης Ἐπισήμης. Καὶ κοιναὶ μὲν εἰσιν, ὅσαι καθ' ἑαυτὰς, Ἐ ἢ ποιῶνται εἰσὶ, φύσει πᾶσι τυγχάνουσιν ληπταὶ, ληρθείσης μόνον τῆς σημασίας τῶν ὄρων, αἰτινές καὶ ἀξιώματα, καὶ κοιναὶ προσαγορεύονται ἐννοεῖσθαι. ἄς ἀνάγκη τὸν μαθητιῶντα ἔχειν πρὸ τοῦ φοιτῆσαι τῷ διδασκάλῳ. Τὰς δὲ τοιαύτας, ὅτι μὴ δεῖ προσαγορεύειν ὑποθέσεις, ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκει ἐπὶ τοῦ παρόντος δεκάτου κεφαλαίου. καίτοι γὰρ ἐστὶ ὅτε συμβαίνει μὴ ἀποδέχεσθαι ταύτας ὑπὸ τῶν ἐρετικωτέρων, καὶ μάλιστα ἰχυρο-